आर्य मञ्जुश्री नामसंगीति

Arya Manjusri Namasangiti

अनुवादकः
मीन बहादुर शाक्य

स्व. सिद्धिराज शाक्य

ने.सं. १०३२ – ११०५

स्व. इन्द्रकुमारी शाक्य

ने.सं. १०३७ - १११६

आर्य मञ्जुश्री नामसंगीति

Arya Manjusri Namasangiti

अनुवादक:

मीन बहादुर शाक्य

प्रकाशक:

सिद्धि इन्द्र स्मृति गुठी

ल.पु. पिम्वहाल

ललितपुर, नेपाल

प्रकाशक:
सिद्धि इन्द्र स्मृति गुठी
ल पु पिम्वहाल
ललितपुर, नेपाल

पहिलो संस्करण: १००० प्रति

बुद्ध सं. २५४८
ने.स. ११२४
वि.सं. २०५९
ई.सं. २००४

आवरणचित्र: नामसंगीति (हिरण्य वर्ण महाविहार ,क्वावहाल)

मुद्रक:
सुभाष प्रिन्टिंग प्रेश
नकवहिल टोल
ललितपुर
फोन : ५५३३१९१

Introduction

1. Edition:

My previous edition of Arya Manjushree Namasangiti is based on five extan printed editions of I. P. Minaev (1885) Pt. Ratna Bahadur Vajracharya (1957) Mr. Durga Das Mukerjee (1963). Ven. Dharma Sagar (1969) Pt. Divya Vajr Vajracharya (1976) and Mr. Ronald M. Davidson (1981)and Alexwaymai (1985)

And for this present edition. I have followed the text prepared by Dr. Banarsilal (1994) and published by Central Institute of Higher Tibetar Studies. Sarnath

Although there are many editions of the text in Nepal published so far. but they are for recitation purpose only while preparing them. adequate attentior was not given to grammatical rules and thus obviously were full of errors.

According to the catalogue published by Nepal German Manuscript Project there are 88 manuscripts of Nama Sangiti text in the personal collections. They are in the form of Thyasaphu. birch paper and yellow Haritalika paper found in Patan, Bhaktapur, Kirtipur and Kathmandu. Besides these. we could find more manuscripts of this nature in such areas of Patan. Bhaktapur and other places. But they are yet to be explored.

In Cambridge University Library seven manuscripts of Namasangiti text are registered and in the Institute of Advance Studies of World religions New York, there are two manuscripts in microfiche. Again in Tokyo University Library, according to Prof. S. Matsunami there are 9 manuscripts. Among these manuscripts the oldest one is dated N.S. 242 i.e. 1122 A D.

It seems that there are two Namasangiti texts popular among the Newar Buddhists. The main text is entirely in the verse form and almost all the manuscripts are to be found in this form only. Another recension is supplemented to a long prose version after the text. The subject matter is on the merits and benefits to those who recite it. It is amazing that Newar Buddhists have retained this text through generations after generations whereas in Tibet this text is not studied as much these days and is practically left neglected. However whether the prose portion in some texts available in Nepal is original one or just the addition later on, is yet to be studied and researched.

प्रकाशक:

सिद्धि [illegible] स्मृति गुठी

ल पु पिम्बहाल

ललितपुर, नेपाल

पहिलो संस्करण: १००० प्रति

बुद्ध सं. २५४८

ने.स. ११२४

वि.सं. २०५९

ई.सं. २००४

आवरणचित्र: नामसंगीति (हिरण्य वर्ण महाविहार ,क्वावहाल)

मुद्रक:

सुभाष प्रिन्टिंग प्रेश

नकवहिल टोल

ललितपुर

फोन : ५५३३१९१

Introduction

1. Edition:

My previous edition of Arya Manjushree Namasangiti is based on five extan printed editions of I. P. Minaev (1885) Pt. Ratna Bahadur Vajracharya (1957) Mr. Durga Das Mukerjee (1963), Ven. Dharma Sagar (1969) Pt. Divya Vajr Vajracharya (1976) and Mr. Ronald M. Davidson (1981)and Alexwaymai (1985)

And for this present edition, I have followed the text prepared by Dr. Banarsilal (1994) and published by Central Institute of Higher Tibetai Studies, Sarnath

Although there are many editions of the text in Nepal published so far, bu they are for recitation purpose only while preparing them, adequate attentioi was not given to grammatical rules and thus obviously were full of errors.

According to the catalogue published by Nepal German Manuscript Projec there are 88 manuscripts of Nama Sangiti text in the personal collections They are in the form of Thyasaphu, birch paper and yellow Haritalika pape found in Patan, Bhaktapur, Kirtipur and Kathmandu. Besides these, we coulc find more manuscripts of this nature in such areas of Patan, Bhaktapur anc other places. But they are yet to be explored.

In Cambridge University Library seven manuscripts of Namasangiti text are registered and in the Institute of Advance Studies of World religions New York, there are two manuscripts in microfiche. Again in Tokyo University Library, according to Prof. S. Matsunami there are 9 manuscripts. Among these manuscripts the oldest one is dated N.S. 242 i.e. 1122 A D.

It seems that there are two Namasangiti texts popular among the Newar Buddhists. The main text is entirely in the verse form and almost all the manuscripts are to be found in this form only. Another recension is supplemented to a long prose version after the text. The subject matter is on the merits and benefits to those who recite it. It is amazing that Newar Buddhists have retained this text through generations after generations whereas in Tibet this text is not studied as much these days and is practically left neglected. However whether the prose portion in some texts available in Nepal is original one or just the addition later on, is yet to be studied and researched.

II. Author of Namasangiti text:

Nama Sangiti is said to be the word of the Buddha i.e. Buddha vacana. In the colophon of the text it says: *bhagavat tathagata-Sakyamunibhasita bhagavato Manjushri jnanasattvasya paramaratha namasanagiti parisamapta.*

That is why it is included in Kanjur collection of Tibetan Tripitaka. We are not certain when this text was composed. But from the available source of literature we can tentatively make sure of its composition. Among the earliest commentators of this text Candragomin, Vimalamirta, Vilas Vajra, Dombi Heruka, Manjushri Mitra, were prominent ones. Acarya Candragomin wrote "Arya Manjushri Namasangiti Mahatika".

Acarya Candragomin (635 A.D.) was said to be contemporary of Acarya Candrakirti (Seventh Century). He was a scholar in grammar, and Namasangiti. He was once invited to Nalanda by Acarya Candrakirti and had participated in a great debate; there Candragomin had very apt answers. When he could not answer he had his answer ready only the next day, that too with the help of Avalokiteshvara. Later on he also wrote *'Bodhisattva Samvara Vimsaka'* and others.

Another Acarya Vimalamitra (750-580) wrote *'Namasangitivrittinamarthaprakashakaranadeep'.*

He was invited to Tibet by Khri-srong Ide-btsan the king of Tibet for the diffusion of Buddhism in Tibet. He was the most learned pandit among five hundred pandits of Nalanda Monastery in India. It is said that through his miraculous power Vimalamitra made everyone see the manifestation of the five Tathagatas on the jewel diadem of the Tibetan king. This event took place in Samye Monastery of Tibet.

In the similar vein Dombi Heruka, Lilavajra, Indrabhuti, Vilasa Vajra Manjushreemitra, Advayavajra and others wrote commentaries which were preserved in Tibetan translations. There are 26 commentaries and 12 sadhana practices, 9 meditational instruction 16 mandala techniques, 3 homa rituals 9 empowerment techniques and others. There are 6 original Tibetan commentaries besides those mentioned.

III.History of Recitation of Namasangiti texts in Nepal

It seems that the recitation of NS text has been the common theme for Newar Buddhists following Adikarmika Bodhisattva tradition. Acarya Anupama vajra NS 218 (1098 AD)in his *Adikarmaparadipa* has mentioned some dozens of Buddhist practices for Adikarmika bodhisattvas. Among these practices the recitation of NS is one of them.

Since eleventh century, this practice is continuing till today. Even at present there are several NS recitation groups in three cities of Kathmandu valley. It is noteworthy that some of the members can recite by heart the whole text of NS even if he is uneducated man or woman.

Another reference of Namasangiti text can be found in Svayambhupurana text. we encounter a Buddhist pandit Dharmasrimitra. He was a teacher at the great monastic university Vikramashila, in India. In order to learn the secret meaning of twelve letters or mantras within the *Manjusrinamasangiti*, he set out for Nepal to ask for Manjusri's own teaching.

We may presume the dates of the 9th century for Vikramashila Monastery, because it was in the time of King Dharmapala that Vikramashila monastery was built under the direction of Master Haribhadra, a great commentator of Prajnaparamita texts. King Dharmapala appears to have endowed the monastery with support for a faculty of108 panditas, one of whom would have been Dharmasrimitra. Vikramashila closed as a result of political instability in the later 12th and early 13th centuries, and never reopened. From this we may deduce that the cult of Manjusri at Svayambhu was already well established by the time of Dharmasrimitra, sometime between the 9th and 12th centuries.

III. Translations

a) Newari Translations

There are three translations of Namasangiti text. One is by Pt. Ratna Bahadur Vajracharya (1957) and Ven. Dharma Sagar (1969). The third one being the translation by Mr. Hem Raj Shakya, Mr. Hem Raj's translation is however, based on Pt. Ratna B. Bajracharya. Another unpublished translation is by Ven. Munisasana Sumati. A partial translation of Arya Manjushree Namasangiti tika called Vimalaprabha by Ven. Muni Sansan is edited by

Mr. Mahendra Ratna Vajracharya (1989). Another translation by Mr. Phanindra Ratna Bajracharya has been recently appeared in his "Bauddha strotra samgraha (2003)"

b) Tibetan Translation.

First Tibetan translation was said to have been done by Rinchen bzanpo (958-1055) According to Tanjur Tibetan collection translator were Kamalgupta and Rin chen bzan-po and was revised by Blo-gros brtan-pa.

c) Mongol Translation

Namasangiti was first translated in Mongol language by Choi gi Odzer in (1213-1294).

d) Chinese Translation

First Chinese translation of Namasangiti text was done by K'hwui during Yuen dynasty (1280-1368). There were four main translations of this text in Chinese language. A complete catalogue of Chinese translation of Buddhist Tripitaka records No. 1032
We have appended here a Chinese translation of the text for comparison.

f) English Translations

At present two English translations are available. They are:

i) The litany of Names of Manushree by Ronald M. Davidson (1981).
ii) Chanting the names of Manjushree by Alex Wayman (1985).

g.) Nepali Translation

The present Nepali translation has been made for the second time mostly based on Alexwayman's version and Amritakanika commentary correcting the errors made therein. in the former edition. Although a draft translation in Nepali was prepared by Mr.Kedar Shakya.We are sorry that a Nepali translation of praises of six cycles could not be included in this edition.

IV) Date of Composition of Namsangiti

From extant commentorial literature Candragomin's commentary is seemed to be the earliest one. Candragomin, being contemporary to Acarya Candrakirti, cannot go beyong seventh century. Besides, Namasangiti being

classed as strotras or hymns the text can be assigned as far back as fifth century. If we could assign the date of Guhyasamaja Tantra as the product of 4th century as stated by Dr. B. Bhattacharya there can be no doubt that this text may be of fifth century as it also deals with the concept of five Buddha theories. Namasangiti and Guhyasamaja text can be contemporary products. Major contents of Namasangiti texts are devoted to the concepts of five wisdoms corresponding to five Buddhas. For example: 25 verses of All pervasive wisdom corresponding to Vairocana Buddha. 10 verses of Mirror like wisdom corresponding to Akshobhya Buddha. 42 verses of Discriminative wisdom corresponding to Amitabha Buddha. 24 verses of Wisdom of equality corresponding to Ratna Sambhava Buddha. 15 verses of All accomplishing wisdom corresponding to Amoghsiddhi Buddha.

V) Iconography of Manjusri Namasangiti

The study of Iconography of Manjushree has been attempted previously by two scholars i.e. Benoytosh Bhattacharya and Marie-Therese de Mallman in Indian Buddhist iconography (Calcutta, 1958) and Etude Iconographique sur Manjushri (Paris: Ecole Francaise d' Extreme Orient. 1964).
Manjusri Namasangiti is one of important manifestation of Manjusri, the embodiment of wisdom of all Buddhas. It is said that he was already enlightened countless aeons ago.During Shakyamuni Buddha's time he appeared himself as one of his eight bodhisattva disciples.Countless Buddhas of ten directions have been his disciples. It is therefore he was called Adi-Buddha Dharmadhatu Vagishvara Manjusri.
Namasangiti text has more than eight hundred words of deep spiritual significance described about the qualities of the bodhisattva Manjusri.

In the usual form, Namasangiti had one head and twelve arms. He is seated with the dhyanamudra. He wears all the bodhisattva ornaments typical of *sambhogakaya* aspects.

He has Ushnisha in his head and wears a crown. His uppermost arms above head are in the uttarabodhimudra i.e two hands folded to form a prostration attitude. His other two hands at the breast level are in dharmacakra mudra. Two other hands are in *tarpana* mudra i.e about to offer water from the alms bowl.Two hands hold alms bowl kept in the lap. Two hands at the shoulder level hold sword and scripture on lotus and other two hands holding bow and arrow. This form of Namasangiti is very popular in Kathmandu.
A stone sculpture of NS is displayed in Svayambhu Museum and a bronze statue of Namasangiti can be found displayed in Hiranyavarna Mahavihara (estd. 1985)

प्रकाशकीय

आर्य मञ्जुश्री नामसंगीति को पुस्तक यस संस्थावाट प्रकाशन गर्न पाउंदा हामीलाई ज्यादै हर्ष लागेको छ । नामसंगीतिको पाठ गर्ने चलन नेपालमा धेरै पहिले एघारौं शताब्दी देखिनै चलि आएको कुरा आचार्य अनुपमवज्रद्वारा रचित आदिकर्मप्रदीप वाट ज्ञात हुन आएको छ। हुनत यसको संस्करण पहिले नभएको होइन । तर यस ग्रन्थको अनुवाद नेपाली भाषामा दूर्लभ भएको हुंदा अहिले प्रकाशन गर्न लागिरहेको छ। यसको लागी यस दुर्लभ ग्रन्थको नेपाली अनुवाद गर्नु हुने श्री मीन वहादुर शाक्य धन्यवादको पात्र वनेको छ। साथै यसमा चिनीया अनुवाद, तिब्वती अनुवाद, र संस्कृत मूलपनि संगै राखिएको पाठ पनि राख्न पाउदा हामीलाइ अतिनै हर्षको अनुभूति भएको छ । यस प्रकाशनले पाठकवर्गहरुलाई अवश्य पनि हित हुने छ भन्ने हामी आशा राख्दछौ ।

यस नामसंगीतिको नेपाली अनुवादमा षटचकको अनुशंसा समावेश गर्न नसकेकोमा क्षमा प्रार्थी छौं ।

धर्म बहादुर शाक्य
संस्थापक

सिद्धि इन्द्र कोष
पिम्वहाल, ललितपुर, नेपाल
अक्षय तृतिया,
वैशाख २०६१
फोन : ५५३३३१०

CONTENTS

विषय सूची

आर्य मञ्जुश्री नामसंगीतिः

अध्येषण ज्ञान गाथाः

नमो मञ्जुश्री कुमारभूताय ॥

(१)

अथ वज्रधरः श्रीमान् दुर्दान्त दमकः परः ।

त्रैलोक्य विजयी वीरो गुह्यराट् कुलिशेश्वरः ॥ १ ॥

त्यसपछि श्रीमान वज्रधर, विनित गर्न गाह्रो भएकाहरूलाई दमन गर्नमा उत्कृट तीनै लोकमा विजयी, वीर, गुह्यज्ञानका राजा, वज्ररूपी अस्त्रका स्वामि ॥ १ ॥

(२)

विबुद्धपुण्डरीकाक्षः प्रोत्फुल्लकमलाननः ।

प्रोल्लालयन् वज्रवरं स्वकरेण मुहुर्मुहुः ॥ २ ॥

राम्रोसंग फक्रेको सेतो कमलको फुलजस्तै आंखा भएका, राम्रोसंग फुलेको रातो कमलको फूलजस्तै मुहार भएका, आफ्नो हातले वारम्वार उत्तम वज्रलाइ फाल्दै फेरि हातमा लिदै ॥ २ ॥

(३)

भृकुटी तरंग प्रमुखैरनन्तै वंज्रपाणिभिः ।

दुर्दान्तदमकैर्वीरै वीरबिभत्सरुपिभिः ॥ ३ ॥

अनन्त वज्रपाणिगणले अनुहारमा भृकुटि तरंग धारण गर्दै, विनित गर्न कठीन भएकाहरूकालागि दमन गरिरहेका वीरहरू, वीरभयङ्कर रूप धारण गर्दै ॥ ३ ॥

(४)

उल्लालयद्भिः स्वकरैः प्रस्फुरद् वज्रकोटिभिः ।

प्रज्ञोपायमहाकरुणाजगदर्थकरैः परैः ॥ ४ ॥

जाज्वल्यमान रश्मि प्रस्फुरण भएको वज्रको टुप्पो आफ्नै हातले हल्लाइ, प्रज्ञा उपाय महाकरुणाद्वारा जगतलाई हित गर्नमा श्रेष्ठ ॥ ४ ॥

(५)

हृष्टतुष्टाशयैर्मुदितैः क्रोधविग्रहरुपिभिः ।
बुद्धकृत्यकरैर्नाथैः सार्द्ध प्रणतविग्रहैः ॥ ५ ॥

हृष्ट सन्तुष्ट भइ मुदित चित्त भएर पनि क्रोधी रूप धारण गरेर वुद्धकार्य गरिरहेका नाथहरूले झुकेर नमस्कार गर्दै ॥ ५ ॥

(६)

प्रणम्य नाथं सम्वुद्धं भगवन्तं तथागतम् ।
कृताञ्जलिः पुतोभूत्वा इदमाह स्थितोऽग्रतः ॥ ६ ॥

नाथ सम्वुद्ध भगवान् तथागतलाई शिर निहुर्‍याई दुवै हातले नमस्कार गर्दै सामुन्ने वसी यति कुरा विन्ति गर्छु ॥ ६ ॥

(७)

मद्धिताय ममार्थाय अनुकम्पाय मे विभो ।
मायाजालाभि सम्बाधे र्यथालाभि भवाम्यहम् ॥ ७ ॥

मेरो हितकोलागि मेरो प्रयोजनको निम्ति, हे स्वामि म माथि अनुकम्पा राख्नुहोस्, मायाजालनामको अभिसंवोधि क्रम जसरी लाभ हुन्छ म त्यसलाई प्राप्त गर्न सक्ने होउं ॥ ७ ॥

(८)

अज्ञानपंकमग्नानां क्लेशव्याकुलचेतसाम् ।
हिताय सर्वसत्त्वानामनुत्तरफलाप्तये ॥ ८ ॥

अज्ञानरूपी ढापमा मग्नभईरहेका, क्लेशले व्याकुल चित्त भएका ,सर्वसत्त्व प्राणीहरुको हितका निम्ति सवैले अनुत्तर फल प्राप्त गरुन् भन्ने आशयले ॥ ८ ॥

(९)

प्रकाशयतु संबुद्धो भगवाञ्छास्ता जगद्‌गुरुः ।
महासमयतत्त्वज्ञ इन्द्रियाशयवित्परः ॥ ९ ॥

जगतको गुरु, संबुद्ध हुनु भएका भगवान शास्ताले महासमयको तत्त्व बुझ्नुभएका इन्द्रियको आशयबुझ्ने महान तपाईले अब प्रकाश पार्नुहोस् ॥ ९ ॥

(१०)

भगवन् ज्ञानकायस्य महोष्णीषस्य गीष्पतेः ।
मञ्जुश्रीज्ञानसत्वस्य ज्ञानमूर्तेः स्वयम्भुवः ॥ १० ॥

मञ्जुश्री नामसंगीति ज्ञानसत्व हुनुहुन्छ, ज्ञानमूर्ति हुनुहुन्छ, स्वयं उत्पन्न हुनुहुन्छ, महान वचनका स्वामि हुनुहुन्छ, महान उष्णिष चूडामणि हुनु हुन्छ, भगवान तथागतको ज्ञानको काय स्वरुप हुनु हुन्छ ॥ १० ॥

(११)

गम्भीरार्थामुदारार्थां महार्थामसमां शिवाम् ।
आदिमध्यान्तकल्याणीं नामसंगीतिमुत्तमाम् ॥ ११ ॥

यो उत्तम् नामसंगीतिको गंभीर तथा उदारयुक्त अर्थ छ, साथै यसको महान अर्थ भईकन पनि शान्त, आदि मध्य अन्त्य सम्म पनि कल्याणकारी तथा उत्तम छ ॥ ११ ॥

(१२)

याऽतितैर्भाषिता बुद्धैर्भाषिष्यन्ते अनागताः ।
प्रत्युत्पन्नाश्च सम्बुद्धा यां भाषन्ते पुनः पुनः ॥ १२ ॥

यो नाम संगीति अतीतका बुद्धहरुले पाठ गरिसक्ेका छन् अनागत बुद्धहरुले पनि पाठ गर्ने छन् वर्तमान बुद्धहरुले पनि बारम्बार पाठ गर्दै आउनुभएका छन् ॥ १२ ॥

(१३)

मायाजाले महातन्त्रे या चास्मिन् सम्प्रगीयते ।
महावज्रधरैर्हृष्टैर मेयेर्मन्त्रधारिभिः ॥ १३ ॥

मायाजाल तन्त्रमा वखान गरेको यो नामसंगीति अपरिमाण मन्त्र धारण गरिरहेका महावज्रधरगणले खुशी भएर ॥ १३ ॥

(१४)

अहञ्चैनां धारयिष्याम्या निर्याणाद् वृढाशयः ।
यथा भवाम्यहं नाथ सर्वसम्बुद्ध गह्यधृक् ॥ १४ ॥

मैले निर्वाण प्राप्त नगरेसम्म यो नामसंगीति लाई दृढ आशय लिइ धारण गर्ने छु, हे नाथ ! सबै तथागतहरुको गुह्यज्ञान धारण गर्ने भएकोले म त्यस्तै हुने छु ॥ १४ ॥

(१५)

प्रकाशयिष्ये सत्वानां यथाशयविशेषतः ।
अशेष क्लेशनाशाय अशेषाज्ञानहानये ॥ १५ ॥

शेष नरहने गरी क्लेश तथा अज्ञानलाई नाश गर्न सत्त्वप्राणीहरुका आशय विशेष हेरी म यो नामसंगीतिलाई प्रकाश गर्नेछु ॥ १५ ॥

(१६)

एवमध्येष्य गुह्येन्द्रो वज्रपाणिस्तथागतम् ।
कृताञ्जलि पुटो भूत्वा प्रव्हकायःस्थितोऽग्रतः ॥ १६ ॥

यसरी अध्येषणा गरि गुह्यज्ञानका राजा वज्रपाणी वोधिसत्वले तथागतलाई यति विन्ति गरी दुवै हात जोडी निहुरेर वसे ॥ १६ ॥

इति अध्येषणा ज्ञानगाथा षोडशः ॥ ० ॥

प्रतिवचन ज्ञान गाथाः

(१७)

अथ शाक्यमुनिर्भगवान् सम्बुद्धो द्विपदोत्तमः ।
निर्णमय्यायतां स्फितां स्वजिव्हां स्वमुखाच्छुभाम् ॥ १ ॥

अनि शाक्यमुनि भगवान्‌बुद्ध दुईवटा खुट्टा हुनेहरु (मनुष्य)मध्ये उत्तम हुनुभएका आफ्नो मुखमा भएको लामो ठूलो आकारको राम्रो जिब्रो निकाल्नु भयो ॥ १ ॥

(१८)

स्मितं संदर्श्य लोकानामपायत्रयशोधनम् ।
त्रैलोकाभास करणं चतुर्माराारिशासनम् ॥ २ ॥

तीनै लोकमा रश्मी फिंजाई, चतुर्माररूपी शत्रुहरूको वसमा पर्काहरूलाई दमन गर्दै, प्राणीहरुको तीन दुर्गतिहरू सोधन गर्दै मुमुक्क हाँसेर देखाउनुभयो ॥ २ ॥

(१९)

त्रिलोकमापूरयन्त्या ब्राम्हया मधुरया गिरा ।
प्रत्यभाषत गुह्येन्द्रं वज्रपाणिं महाबलम् ॥ ३ ॥

तीन लोकमा व्याप्त मधुर वचनरूपि ब्रह्मस्वरले गुह्यईन्द्र महाबलवान् वज्रपाणि भनी सम्बोधन गर्दै जवाफ दिनुभयो ॥ ३ ॥

(२०)

साधु वज्रधरः श्रीमन् साधु ते वज्रपाणये ।
यस्त्वं जगद्धितार्थाय महाकरुणयान्वितः ॥ ४ ॥

साधु हे वज्रधर ! श्रीमान, वज्रपाणि, जगतहितको लागी महाकरुणा राखी तिमीले यो ।

(२१)

महार्था नामसंगीतिं पवित्रामघनाशिनीम् ।
मञ्जुश्री ज्ञानकायस्य मत्तः श्रोतुं समुद्यतः ॥ ५ ॥

महा अर्थले युक्त नामसंगीति पवित्र, पाप नाश गर्ने, मञ्जुश्रीको ज्ञानको शरीर वारेमा म वाट सुन्न राम्रो प्रयास गर्‍यौ ॥ ५ ॥

(२२)

तत्साधु देशयाम्येषः अहं ते गुह्यकाधिपः ।
भृणु त्वमेकाग्रमनास्तत्साधु भगवन्निति ॥ ६ ॥

हे गुह्य अधिपति साधु, यो म तिमीलाई राम्रोसँग बताउने छु । एकचित्तगरी सुन, वज्रपाणिले भन्नु भयो, साधु हे भगवान् आज्ञा गर्नुहोस् ॥ ६ ॥

इति प्रतिवचन ज्ञान गाथाः षट् ॥

षट्कुलावलोकन ज्ञानगाथा

(२३)

अथ शाक्यमुनिर्भगवान् सकल मन्त्रकुलं महत् ।
मन्त्रविद्याधरकुलं व्यवलोक्य कुल त्रयम् ॥ १ ॥

यसपछि शाक्यमुनि भगवानले तीनवटा कुल, व्यापक मंत्रकुल, मन्त्रविद्याधरकुल लाई आफैले अवलोकन गर्नु भयो ॥ १ ॥

(२४)

लोकलोकोत्तरकुलं लोकालोककुलं महत् ।
महामुद्राकुला चाग्रं महोष्णीषकुलं महत् ॥ २ ॥

लौकिक र लोकोत्तरको कुल, महान लोकलाई आलोकित गर्ने कुल, अग्र कुल, महामुद्राकुल, र महोष्णीष कुल ॥

इति षट्कुलावलोकन ज्ञान गाथा द्वे ॥

मायाजालाभिसम्बोधिक्रम गाथा

(२५)

इमां षण्मन्त्र राजानं संयुक्तामद्वयो दयाम् ।
अनुत्पाद धर्मिणीं गाथां भाषतेस्म गिरांपतेः ॥ १ ॥

त्यसपछि (शाक्यमुनि बुद्धले) ६ वटा मन्त्रराज सहित उदय र अद्वय स्वभाव भएको अनुत्पादका धर्म गाथा आज्ञा गर्नु भयो ॥ १ ॥

(२६)

अ आ इ ई उ ऊ ए ऐ ओ औ अं अः स्थितो हृदि ।
ज्ञानमूर्तिरहं बुद्धो बुद्धानां त्त्वायध्ववर्तिनाम् ॥ २ ॥

अ आ इ ई उ उः ए ऐ ओ औ अंअः यति १२ द्वादशाक्षर मेरो हृदयमा वसिरहेको छ, त्यसैगरी त्रिकालका वुद्धहरूको ज्ञानमूर्ति स्वरुप म वुद्ध हुं ॥ २ ॥

(२७)

ॐ वज्रतीक्ष्णदुःखच्छेदप्रज्ञाज्ञानमूर्तये ।
ज्ञानकायवागीश्वर अरपचनाय ते नमः ॥ ३ ॥

प्रज्ञाज्ञानमूर्ति स्वरूप तपाई लाइ नमस्कार, जो वज्र जस्तो तीक्ष्ण छ, दुःखलाई च्छेदन गर्न सक्छ, तपाई ज्ञानकाय वागीश्वर अरपचनालाई नमस्कार ॥ ३ ॥

मायाजालाभिसम्वोधिक्रम गाथा स्तिस्रः ॥

वज्रधातुमण्डल ज्ञानगाथाः

(२८)

तद्यथा भगवान् बुद्धः सम्बुद्धोऽकारसम्भवः ।
अकारः सर्ववर्णाग्र्यो महार्थः परमाक्षरः ॥ १ ॥

यसरी भगवान (मञ्जुश्री) सम्वुद्ध अकार वाट उत्पत्ति हुनु भएको हो, अकार सवै वर्ण अक्षरको श्रोत हो, महान अर्थले युक्त परम अक्षर हो ।

(२९)

महाप्राणो ह्यनुत्पादो वागुदाहारवर्जितः ।
सर्वाभिलापहेत्वग्र्यः सर्ववाक्सुप्रभास्वरः ॥ २ ॥

महाप्राण स्वरूप अनुत्पाद, एक शव्द उच्चारण नगरिकन पनि सवै वाचिक अभिव्यक्तिमा अग्रहेतु रूप, सवै वाकहरूमा प्रभास्वर भइ चम्केका ॥ २ ॥

(३०)

महामहमहारागः सर्वसत्वरतिंकरः ।
महामहमहाद्वेषः सर्वक्लेश महारिपुः ॥ ३ ॥

महाराग भन्ने एक त्यस्तो महापूजा हो जसमा सवैसत्व प्राणीहरूलाई स्नेह गर्छ त्यस्तै महाद्वेष भन्ने एक त्यस्तो महापूजा हो जसमा सवैसत्व प्राणीहरूको सवैक्लेशहरूनै महाशत्रु ठान्छन् ॥ ३ ॥

(३१)

महामहमहामोहो मुढधीर्मोहसुदनः ।
महामह महाक्रोधो महाक्रोध रिपुर्महान् ॥ ४ ॥

महामोहः एक त्यस्तो महापूजा हो जस्मा सवैसत्त्व प्राणीहरूको मुर्खवुद्धी मोह नाश गर्ने काम हुन्छ, महाक्रोधः एक त्यस्तो महापूजा हो जसमा सवै सत्व प्राणीहरूको क्रोधलाई अतिक्रान्त गर्छन वा महाशत्रु ठान्छन् ॥ ४ ॥

(३२)

महामहमहालोभः सर्वलोभनिषूदनः ।
महाकामो महासौख्यो महामोदो महारतिः ॥ ५ ॥

महालोभ एक त्यस्तो महापूजा हो जसमा सबै सत्त्व प्राणीहरूको लोभ नाश गर्छ महाकाम भन्नु नै महासुख, ठुलो हर्ष, महास्नेह हो ॥ ५ ।

(३३)

महारूपो महाकायो महावर्णो महावपुः ।
महानामा महोदारो महाविपुलमण्डलः ॥ ६ ॥

महारूप भएको, ठूलो काय, ठूलो वर्ण तथा महा पुष्ट शरीर भएको, ठूलो नाम भएको, अति उदार, व्यापक फिजिएको मण्डल स्वरूप भएका ॥ ६ ॥

(३४)

महाप्रज्ञायुधधरो महाक्लेशांकुशोऽग्रणी ।
महायशा महाकीर्ति महाज्योतिर्महाद्युतिः ॥ ७ ॥

महान प्रज्ञारूपी शस्त्र धारणा गरी, ठूलो क्लेशको अंकुश स्वरूप भएका, ठूलो यश भएका, महा कीर्ति भएका, महाज्योति तथा प्रकाश भएको ॥ ७ ॥

(३५)

महामायाधरो विद्वान महामायार्थ साधकः ।
महामायारतिरतो महामायेन्द्रजालिकः ॥ ८ ॥

महा माया धारण गरी विद्वान भइ, महामायाको अर्थ साधना गरी, महामायामा रति गरी, निमग्न भई, महामायाको इन्द्रजाल जान्ने भएको ॥ ८ ॥

(३६)

महादानपतिः श्रेष्ठो महाशीलधरोऽग्रणी ।
महाक्षान्तिधरो धीरो महावीर्य पराक्रमः ॥ ९ ॥

महान दानपतिमध्ये श्रेष्ठ, महाशील धारण गर्नेमा अग्र, महाक्षान्ति धारण गर्नेमा धीर, महा वीर्य सहित पराक्रम भएका ॥ ९ ॥

(३७)

महाध्यान समाधिष्ठो महाप्रज्ञा शरीरधृक ।
महाबलो महोपायः प्रणिधिर्ज्ञानसागरः ॥ १० ॥

महाप्रज्ञाको शरीर धारण गरी, महा ध्यान समाधि वस्ने, महावल भएको, महाउपाय सहित, प्रणिधि ज्ञानमा सागर हुनुभएका ॥ १० ॥

(३८)

महामैत्रीमयोऽमेयो महाकारुणिकोऽग्रधीः ।
महाप्राज्ञो महाधीमान् महोपाय महाकृतिः ॥ ११ ॥

मैत्री भावमा अपरिमित भएका, महाकरुणामा अग्र भइ, महाप्रज्ञावान भएका ठूलो वुद्धि भएका, महाउपाय सहित महाचर्या भएका ॥ ११ ॥

(३९)

महाऋद्धिबलोपेतो महावेगो महाजवः ।
महर्द्धिको महेशाख्यो महाबलपराक्रमः ॥ १२ ॥

ठूलो ऋद्धि वलले संयुक्त हुनुभइ, महान वेगगति भएका, महाऋद्धि भएका महेश भन्ने नामले ख्याति भएका, महा वल सहित पराकम भएका ॥ १२ ॥

(४०)

महाभवाद्रिसंभेत्ता महावज्रधरो घनः ।
महाक्रूरो महारौद्रो महाभयंभयकरः ॥ १३ ॥

महा भवसंसाररूपी पर्वतलाई च्छेदन गर्न सक्ने, महावज्रधर भएकोले अविनाशी, अत्यन्त क्रुर, महा रौद्ररूप, भयंकरहरूलाई पनि महाभय उत्पन्न गराउने ॥ १३ ॥

(४१)

महाविद्योत्तमो नाथो महामन्त्रोत्तमो गुरुः ।
महायाननयारूढो महायानयोत्तमः ॥ १४ ॥

महाविद्याको उत्तम, नाथ भएका, महामन्त्रको उत्तम गुरु भएका, महायानको मार्गमा वस्नु भइ, महायान मार्गमा श्रेष्ठ हुनु हुन्छ ॥ १४ ॥

इति वज्रधातु महामण्डल ज्ञानगाथाश्चतुर्दश ॥ ० ॥

(४२)

महावैरोचनो बुद्धो महामौनी महामुनिः ।
महामन्त्रनयोद्भूतो महामन्त्रनयात्मकः ॥ १ ॥

महावैरोचन भएकोले वुद्ध हुनुहुन्छ, (काय वाक चित्त) मौन योग गर्ने भएकोले महामुनि हुनु हुन्छ, महामन्त्र (अभ्यास) वाट उत्पत्ति हुनु हुन्छ, (वस्तुतः वहां) महामन्त्रमार्गका स्वरूपनै हुन् ॥ १ ॥

(४३)

दशपारमिताप्राप्तो दशपारमिताश्रयः ।
दशपारमिताशुद्धिर्दशपारमितानयः ॥ २ ॥

(वहां) दश पारमिता प्राप्त गरि, दश पारमिताको आश्रय हुनु हुन्छ, दश पारमिताको शुद्ध रूप भइ, दशपारमिता मार्ग स्वरुपनै हुनु हुन्छ ॥ २ ॥

(४४)

दशभूमीश्वरो नाथो दशभूमिप्रतिष्ठितः ।
दशज्ञानविशुद्धात्मा दशज्ञानविशुद्धधृक् ॥ ३ ॥

(वहां दशभूमिका नाथ हुनु हुन्छ, दशभूमिमा प्रतिष्ठित हुनु हुन्छ, दशवटा ज्ञानमा विशुद्ध हुनु हुन्छ, दशवटा ज्ञान विशुद्धरुपले धारण गर्ने हुनुहुन्छ ॥ ३ ।

(४५)

दशाकारो दशार्थार्थो मुनीन्द्रो दशबलो विभुः ।
अशेषविश्वार्थोकरो दशाकार वशी महान् ॥४॥

(वहां) दश आकार स्वरुप हुनु हुन्छ, दश अर्थको आशय राखी, मुनिहरुमध्ये ईन्द्र हुनु हुन्छ, दश वल स्वामि हुनु हुन्छ, शेष नै नराखी जगतलाई फाइदा पुऱ्याउने, दश आकारमा वशिता प्राप्त भइ, महान हुनु हुन्छ ॥ ४ ॥

(४६)

अनादिर्निष्प्रपंचात्मा शुद्धात्मा तथतात्मकः ।
भूतवादी यथावादी तथाकारी अनन्यवाक् ॥ ५ ॥

आदि नभएका, प्रपञ्च रहित चित्त, स्वभावैले शुद्ध, तथता स्वभावको, जस्तो छ त्यस्तै मुखले बोल्ने, गर्ने अरु कुरा नभन्ने ॥ ५ ॥

(४७)

अद्वयोऽद्वयवादी च भूतकोटीव्यवस्थितः ।
नैरात्म्यसिंहनिर्णादी कुतीर्थ्यमृगभीकरः ॥ ६ ॥

अद्वय र अद्वयलाई घोषणा गरी, यथा भूतको ज्ञानमा व्यवस्थित भएर, नैरात्म्य ज्ञानलाई सिंहनाद गरी, मृगरूपी तीर्थिक गणलाई तर्साई रहनु हुने ॥ ६ ॥

(४८)

सर्वत्रगोऽमोघगतिस्तथागतमनोजवः ।
जिनो जितारिर्विजयी चक्रवर्ती महाबलः ॥ ७ ॥

तथागतको जस्तो मनको गतिले, सर्वैतिर विचरण भइ, अमोघफल दिने हुनु हुन्छ, शत्रुलाई जित्ने वहां जिन हुनु हुन्छ, विजयी हुनु हुन्छ, महाबलशालि चक्रवर्ती राजा हुनु हुन्छ ॥ ७ ॥

(४९)

गणमुख्यो गणाचार्यो गणेशो गणपतिर्वशी ।
महानुभावो धौरेयोऽनन्यनेयो महानयः ॥ ८ ॥

गणमध्ये मुख्य, गणहरूको आचार्य, गणहरूको स्वामि, गणहरूलाई वशमा पार्न सक्ने अधिपति, महानुभाव सम्पन्न भई, अरूले बनाउन नपर्ने गरी आफै महान चर्यामा धुरन्धर हुनुहुन्छ ॥ ८ ॥

(५०)

वागीशो वाक्पतिर्वाग्मी वाचस्पतिरनन्तगीः ।
सत्यवाक् सत्यवादी च चतुःसत्योपदेशक ॥ ९ ॥

वचनका स्वामी, वचन को अधिपति, वचनका अधिकारी, अनन्तरूपले वाक् प्रतिभा प्राप्त भई (प्राणीहरूलाई) सत्य बोलि, चतुरार्यसत्य धर्म उपदेश बनाउनु हुने भएकाले सत्यवादी भनिएको छ ॥ ९ ॥

(५१)

अवैवर्तिको ह्यनागामी खड्गः प्रत्येकनायकः ।
नानानिर्याण निर्यातो महाभूतैककारणः ॥ १० ॥

वहा कहिल्यै फर्केर नआउने, पुनः जन्म लिनु नपर्ने, वहां एक्लै निर्जन वनमा वस्नुहुने गैडाझै प्रत्येकवुद्धहरूको नायक, वहांले नाना यानको मार्ग देशना गर्दै (पञ्चजिन) महाभूतको एउटै हेतु भएको छ ॥ १० ॥

(५२)

अर्हन् क्षीणास्रवो भिक्षुर्वीतरागो जितेन्द्रियः ।
क्षेमप्राप्तोऽभयप्राप्तः शीतीभूतो ह्यनाविलः ॥ ११ ॥

आश्रव क्षय हुनुभएका अर्हत झैं, रागवाट विमुक्त हुने भिक्षुझै, इन्द्रियलाई जित्ने भई, अभय प्राप्त गरी सुख लाभ गर्नु भएको छ, सवै किसिमको रागवाट अलिप्त भइ शीतलता प्राप्त गरिसक्नु भएको छ ॥ ११ ॥

(५३)

विद्याचरणसम्पन्वः सुगतो लोकवित्परः ।
निर्ममो निरहंकारः सत्यद्वयनयस्थितः ॥ १२ ॥

विद्या र आचरणले सम्पन्न हुनु भई, लोकलाई उत्तमरुपले जान्ने सुगत वुद्ध हुनु हुन्छ, म मेरो भन्ने आसक्ति नराखी, निरहंकार भई, दुई सत्यको ज्ञानमा स्थित हुनुहुन्छ ॥ १२ ॥

(५४)

संसारपारकोटिस्थः कृतकृत्यः स्थले स्थितः ।
कैवल्यज्ञान निष्ठ्यूतः प्रज्ञाशस्त्रो विदारणः ॥ १३ ॥

संसारको अन्तिम छोरमा वसी गर्नुपर्ने काम जति सवै सिध्याई एक मात्र (धर्मकाय) ज्ञानमा निश्चय गरी प्रज्ञाशस्त्रले (क्लेश) लाई नाश गर्नु हुन्छ ॥ १३ ॥

(५५)

सद्धर्मो धर्मराड् भास्वाल्लोकालोककरः परः ।
धर्मेश्वरो धर्मराजः श्रेयोमार्गोपदेशकः ॥ १४ ॥

सद्धर्म, धर्मराज, प्रभास्वरले युक्त भई, लोकमा आलोक (रश्मीप्रकाश) गरी, धर्मेश्वर, धर्मराज हुनुभई श्रेष्ठ मार्ग उपदेश दिनुहुन्छ ॥ १४ ॥

(५६)

सिद्धार्थः सिद्धसंकल्पः सर्वसंकल्पवर्जितः ।
निर्विकल्पोऽक्षयो धातुर्धर्मधातुपरोऽव्ययः ॥ १५ ॥

आफ्नो अर्थ सिद्ध भई, सबै संकल्प सिद्ध भई, सबै विकल्प लाई त्यागी, विकल्परहित अक्षय धातु, अनुत्तर, अविनाशी, धर्मधातु (स्वरुप) हुनुहुन्छ ॥ १५ ॥

(५७)

पुण्यवान् पुण्यसंभारो ज्ञानं ज्ञानकरं महत् ।
ज्ञानवान् सदसज्ज्ञानी सम्भारद्वयसम्भृतः ॥ १६ ॥

पुण्यवान भई, पुण्य संभारले युक्त, ज्ञान तथा ज्ञानको महान श्रोतनै हुनुहुन्छ, सत्य तथा असत्यको ज्ञानले युक्त भई दुई संभार प्राप्त गर्नुभएको छ ॥ १६ ॥

(५८)

शाश्वतो विश्वराड् योगी ध्यानं ध्येयो धियां पतिः ।
प्रत्यात्मवेद्यो ह्यचलः परमाद्यस्त्रिकायधृक ॥ १७ ॥

शाश्वत, विश्वको राजा भई, योगी, ध्यानादी भावनामा विचार गर्ने बस्ने, वुद्धिको स्वामि, आफ्नै स्वानुभूतिले मात्र थाहा पाउने, अचल (स्वभावका अनादि देखि नै त्रिकाय धारणगरी वस्नु हुने ॥ १७ ॥

(५९)

पञ्चकायात्मको बुद्धः पंञ्चज्ञानात्मको विभुः ।
पंचबुद्धात्ममकुटः पंचचक्षुरसङ्गधृक ॥ १८ ॥

पांच प्रकारको कायको स्वरुप वुद्ध भई पञ्चज्ञानको अधिपति भइ, पञ्च वुद्धस्वरुपको मुकुटलगाई, पञ्चचक्षुले युक्तभइ, तर अनासक्तभइ वस्नुहुने ॥ १८ ॥

(६०)

जनकः सर्वबुद्धानां बुद्धपुत्रः परो वरः ।
प्रज्ञाभवोद्भवो योनिर्धर्मयोनिर्भवान्त कृत ॥ १९ ॥

सबै वुद्धहरुलाई जन्म दिनु हुने, अनुत्तर, श्रेष्ठ वुद्धपुत्र हुनु हुन्छ । प्रज्ञारूपी भववाट जन्म हुनुभएको छ, वहां श्रोत (योनी) हुनु हुन्छ, जुन धर्म रूपी श्रोतमा सवैप्रकारका भवसंसारलाई नाश गरिएको छ ॥ १९ ॥

(६१)

घनैकसारो वज्रात्मा सद्योजातो जगत्पतिः ।
गगनोद्भव स्वयम्भूः प्रज्ञाज्ञानानलो महान् ॥ २० ॥

एउटा सार (अद्वितीय) हुनुभएका, वज्रस्वरूप हुनुभएका, तत्काल उत्पन्न हुनु भएका, जगतका स्वामि, आकाशवाटवाट उत्पत्ति हुनुभएका, स्वयं उत्पत्ति हुनु भएका, प्रज्ञा ज्ञानको महा आगो हुनुभएका ॥ २० ॥

(६२)

वैरोचनो महादीप्तिर्ज्ञानज्योतिर्विरोचनः ।
जगत्प्रदीपो ज्ञानोल्को महातेजाः प्रभास्वरः ॥ २१ ॥

(वहा) वैरोचन महातेजले युक्त, ज्ञानको ज्योति, प्रकाशमान, जगतको दीप हुनुभएका, ज्ञानको प्रकाशपुञ्ज, महातेजवान, प्रभाश्वर (हुनुहुन्छ) ॥ २१ ॥

(६३)

विद्याराजोऽग्रमन्त्रेशो मन्त्रराजो महार्थकृत ।
महोष्णीषोद्भूतोष्णीषो विश्वदर्शी वियत्पतिः ॥ २२ ॥

विद्याका राजा, मुख्य मन्त्रका स्वामी, महाअर्थ साधना गर्नु हुने मन्त्रका राजा, भहा उष्णीष, अद्भुत उष्णीष, विश्वलाई अनेक प्रकारले (ज्ञान) दर्शन गराउनु हुने, शून्यतारूपी आकाशको अधिपति हुनुहुन्छ ॥ २२ ॥

(६४)

सर्वबुद्धात्मभावाग्र्यो जगदानन्दलोचनः ।
विश्वरुपी विधाता च पूज्योमान्यो महाऋषिः ॥ २३ ॥

सवै वुद्धहरूको आत्मभावमा अग्र, जगतलाई आनन्द दिनु हुने (वहांको) आंखा, अनेक रुप उत्पत्ति गरी देखाउनुहुने विधाता, सवैले पूजा मान सत्कार गर्न योग्य, एक महाऋषि हुनुहुन्छ ॥ २३ ॥

(६५)

कुलत्रयधरो मन्त्री महासमयमन्त्रधृक् ।
रत्नत्रयधरः श्रेष्ठस्त्रियानोत्तमदेशकः ॥ २४ ॥

तीनवटा कुल (काय, वाक, चित्त) धारण गरी, गुह्यमन्त्र र महासमय (गुहयमन्त्रको शील) धारण गरी रहनुभएका, त्रिरत्न धारण गर्नेमा श्रेष्ठ र त्रियान उपदेश दिनुहुनेमा उत्तम हुनुहुन्छ ॥ २४ ॥

(६६)

अमोघपाशो विजयी वज्रपाशो महाग्रहः ।
वज्रांकुशो महापाशः...................॥ २५ ॥

अमोघपाश हुनाले विजयी हुनुहुन्छ, वज्रपाश हुनाले महान संग्राहक हुनुहुन्छ, वज्रांकुश भएकोले महापाश समाई रहनु हुने हुनुहुन्छ ॥ २५ ॥

इति सुविशुद्धधर्मधातुज्ञानगाथाः पादोन पंचविंशतिः ॥

(६७)

वज्रभैरवभीकरः ।

क्रोधराट् षण्मुखो भीमः षण्नेत्रः षड्भुजो बली ।
दंष्ट्राकराल कंकालो हलाहलः शताननः ॥ १ ॥

अत्यन्त भयंकर स्वभावको वज्रभैरव, क्रोधका राजा, छ वटा मुख, छ वटा आंखा हुनुभएका, छ वटा हात, महावलवान, पुनः हाडको गहना लगाई दाह्रा किटेर रहनुभएका, एक सयवटा मुख भएको हलाहल हुनु हुन्छ ॥१॥

(६८)

यमान्तको विघ्नराजो वज्रवेगो भयंकरः ।
विघुष्टवज्रो हृद्वज्रो मायावज्रो महोदरः ॥ २ ॥

यमान्तक, विघ्न का राजा, वज्रवेगले, भयंकर रूप, प्रख्यात भएका वज्र, हृदयमा वज्र, मायास्वरूपको वज्र, महान उदर (पेट) हुनुभएका ॥ २ ॥

(६९)

कुलिशेशो वज्रयोनिर्वज्रमण्डो नभोपमः ।
अचलैकजटाटोपो गजचर्मपटार्द्रधृक् ॥ ३ ॥

कुलिश (अश्त्र) को स्वामि, वज्रवाट जन्म हुनुहुने, वज्रको सार, हृदय आकाश समान, नचल्ने, एक अद्वितीय, केशहरूको जटा हुनुभएका, हात्तीको छाला वस्त्र लगाएको हुनाले भिजिएको हुनुहुन्छ ॥ ३ ॥

(७०)

हाहाकारो महाघोरो हीहीकारो भयानकः ।
अट्टहासो महाहासो वज्रहासो महारवः ॥ ४ ॥

हाहा भनी महाघोर शब्दले, हिंहीं कार गरी भयानक रूपले कराउँदै, अट्टहास गरी ठूलो हांसो गर्दै, वज्रहास भन्ने ठूलो चिच्याहत गर्दै ॥ ४ ॥

(७१)

वज्रसत्त्वो महासत्त्वो वज्रराजो महासुखः ।
वज्रचण्डो महामोदो वज्रहुंकारहुंकृतिः ॥ ५ ॥

वहां वज्रसत्व महासत्त्व, महासुखले युक्त वज्रराज, महाखुशी भई वज्रवेगले, वज्रहुंकार को हुंकार (चतुरानन्दको ध्यान) कार्य गर्नुहुन्छ ॥ ५ ॥

(७२)

वज्रबाणायुधधरो वज्रखड्गो निकृन्तनः ।
विश्ववज्रधरो वज्री एकवज्री रणञ्जहः ॥ ६ ॥

वहां वज्रखड्ग र वज्रवाण आदि नाना प्रकारका अस्त्र धारण गरी (क्लेशवासना) बाँकी नराखी नाश गरी, विश्ववज्र धारण गरि, वज्र धारण गरी, एकमात्र वज्र (अद्वयज्ञान) द्वारा संग्राममा जित्नुहुन्छ ॥ ६ ॥

(७३)

वज्रज्वालाकरालाक्षो वज्रज्वालाशिरोरुहः ।
वज्रावेशो महावेशः शताक्षो वज्रलोचनः ॥ ७ ॥

वज्रज्वालाझै भयंकर वहांको चक्षु, शिरको सबै केशहरु अग्नि ज्वाला हुने वहा वज्रावेश महावेश हुनुहुन्छ, वज्रचक्षु स्वभावको एकसय आँखाहुने हुनुहुन्छ ॥ ७ ॥

(७४)

वज्ररोमांकुरतनुर्वज्ररोमैकविग्रहः ।
वज्रकोटिनखारम्भो वज्रसारघनच्छविः ॥ ८ ॥

उहाँको शरीरको रौं सबै वज्रझै पुलकित, वज्रझै रौंलेयुक्त एक अद्वितीय शरीर उहाँको नङ वज्रको चुच्चो भई, शरीरको छाला पनि अभेद्य, वज्रजस्तै सार छ ॥८ ॥

(७५)

वज्रमालाधरः श्रीमान् वज्राभरणभूषितः ।
हाहाट्टहासो निर्घोषो वज्रघोषः षडक्षरः ॥ ९ ॥

वहाँले वज्रमाला पहिरेर अति शोभायमान भई, वज्र आभूषण लगाई रहनु भएको छ, फेरि हाँ हाँ गरी अट्टहास गरी हाँसेर, षड्क्षर वज्रझै शब्द निकाल्नु हुन्छ ॥ ९ ॥

(७६)

मञ्जुघोषो महानादस्त्रैलोक्यैकरवो महान् ।
आकाशधातुपर्यन्तघोषो घोषवतां वरः ॥ १० ॥

मञ्जुघोषको कोमल स्वरले, उच्च शब्द निकाली, तीनै लोकमा अद्वितीय शब्द निकालि महान हुनु भएका, आकाश धातु पर्यन्तसम्म शब्द पठाई धर्म फैलाउनु हुने, धर्म शब्द सुनाउनेहरू मध्ये उत्तम हुनुहुन्छ ॥ १० ॥

आदर्शज्ञानगाथाः पादोनदश ॥

प्रत्यवेक्षण ज्ञानगाथा

(७७)

तथताभूतनैरात्म्यभूतकोटिरनक्षरः ।
शून्यतावादिवृषभो गम्भीरोदारगर्जनः ॥ १ ॥

वहां तथतामा हुनुहुन्छ, नैरात्म्य स्वभावको, यथाभूत स्वभावको, अनक्षर हुनुहुन्छ । शून्यतावादिजनमध्ये वृषभ समान भई, गंभिर (शून्यता) र उदार करुणा) धर्मका ठूलो गर्जन गर्नु हुन्छ ॥ १ ॥

(७८)

धर्मशंखो महाशब्दो धर्मगण्डी महारणः ।
अप्रतिष्ठितनिर्वाणो दशदिग्धर्मदुन्दुभिः ॥ २ ॥

"धर्म शंख" रूपी महाशव्द फुकेर, अनुपम महासुख दिने "धर्मगण्डी" वजाउनु हुन्छ, "अप्रतिस्थित निर्वाण" भन्ने (भवसंसार र शान्तनिर्वाणमा दुवैमा नवस्ने धर्म शव्दको दुन्दुभि दश दिशामा सुनिन्छ ॥ २ ॥

(७९)

अरुपो रुपवानग्र्यो नानारुपो मनोमयः ।
सर्वरुपावभासश्रीरशेष प्रतिबिम्बधृक् ॥ ३ ॥

रूप नहुने र रूप हुनेहरूमध्ये उत्तम हुनु भएका, अनेकमनोमय रूप देखाउनु हुने, सबै रुपमा श्री समान हुनु भइ, ऐनामा प्रतिविम्व झै अनन्त हुनु हुन्छ ॥ ३ ॥

(८०)

अप्रधृष्यो महेशाख्यस्त्रैधातुकमहेश्वरः ।
समुच्छितार्यमार्गस्थो धर्मकेतुर्महोदयः ॥ ४ ॥

वहां मञ्जुघोष, कसैले पनि छुन नसक्ने, प्रख्यात, त्रिधातुका महान स्वामि, यो आर्यमार्गमा अत्यन्त अगाडि स्थित भइ, धर्मरूपी ध्वज फैलाउनु हुन्छ ॥ ४ ॥

(८१)

त्रैलोक्यैककुमाराङ्गः स्थविरो वृद्धः प्रजापतिः ।
द्वात्रिंशल्लक्षणधरः कान्तस्त्रैलोक्यसुन्दरः ॥ ५ ॥

"भट्टारक मञ्जुघोष" को शरीर त्रिलोकमा एक अद्वितीय कुमारको रूपको हुनुहुन्छ, तर वहां स्थविर बृद्ध प्रजापति हुनु हुन्छ । महापुरुषको ३२ लक्षण धारण गरी तीनै लोकमा अतिसुन्दर राम्रो तेजवान हुनु हुन्छ ॥ ५ ॥

(८२)

लोक ज्ञानगुणाचार्यो लोकाचार्यो विशारदः ।
नाथस्त्राता त्रिलोकाप्तः शरणं तायी निरुत्तरः ॥ ६ ॥

लोकमा गुण तथा ज्ञानको आचार्य भई कुनै किसिमको भय डर नभएका वहां लोकको आचार्य हुनुहुन्छ । फेरि त्रिलोकको नाथ भई, रक्षक, विश्वसनीय हुनु भइ, (दुःखीहरुलाई) शरण दिनेमा, अनुत्तर महापुरुष हुनु हुन्छ ॥ ६ ॥

(८३)

गगनाभोग संभोगः सर्वज्ञज्ञानसागरः ।
अविद्याण्डकोश संभेत्ता भवपञ्जरदारणः ॥ ७ ॥

वहां मञ्जुघोषको आफ्नो सुखानुभव अनन्त आकाश समाननै छ, वहां सर्वज्ञ ज्ञानको सागरनै हुनु हुन्छ, अविद्याको अण्डकोश फुटाई भवजाल च्छेदन गर्ने हुनु हुन्छ ॥ ७ ॥

(८४)

शमिताशेषसंक्लेशः संसारार्णवपारगः ।
ज्ञानाभिषेकमकुटः सम्यकसंबुद्धभूषणः ॥ ८ ॥

क्लेश शेप बाँकि नराखीकन शान्तपारी, संसार सागरबाट पार गरि जानु भएको छ, ज्ञानको अभिपेक को मुकुट लगाइ, सम्यकसंबुद्ध (ज्ञान)ले अलंकृत हुनु भएको छ ॥ ८ ॥

(८५)

त्रिदु:खदु:खग(श)मनस्त्रयन्तोऽनन्तास्त्रिमुक्तिगः ।

सर्वावरणविनिर्मुक्त आकाशमतांगतः ॥ ९ ॥

तीन प्रकारको दु:खलाई शान्त पारी तथा समूल नष्ट गरि, तीनै प्रकारको मोक्षको अन्तसम्म पुगि,. अन्त्यमा सबै आवरणबाट मुक्त भइ, आकाश झैं समतामा रहनु भएको छ ॥ ९ ॥

(८६)

सर्वक्लेशमलातीतस्त्र्यध्वानध्वगतिं गतः ।
सर्वसत्त्व महानागो गुणशेखरशेखरः ॥ १० ॥

सबैक्लेशको मैलबाट पार गरी, वहांले अतीत, अनागत, प्रत्युत्पन्न काल र (त्यसको नि:स्वभाव) अकाललाई राम्ररी अवबोध गर्नु भएको छ। सबै सत्त्वहरू मध्ये महानाग हुनु हुन्छ, गुणको शिखर प्राप्त गर्नेहरू मध्ये पनि शिखरमा पुग्नु भएको छ ॥ १० ॥

(८७)

सर्वोपधिविनिर्मुक्तो व्योमवर्त्मनि सुस्थितः ।
महाचिन्तामणिधरः सर्वरत्नोत्तमो विभुः ॥ ११ ॥

सबै संक्लिष्ट शरीरबाट विमुक्त भइ आकाश झैं (शून्यता)मा सुप्रतिष्ठित हुनुहुन्छ, महा चिन्तामणिरत्न धारण गरी सबै प्रकारको उत्तमरत्नहरुको स्वामि हुनुहुन्छ ॥ ११ ॥

(८८)

महाकल्पतरुः स्फीतो महाभद्रघटोत्तमः ।
सर्वसत्त्वार्थकृत् कर्ता हितैषी सत्त्ववत्सलः ॥ १२ ॥

(प्राणीहरूका हितको लागि) फैलिरहेको महाकल्पवृक्ष र महाभद्रकलशझैं हुनुहुन्छ। सबैप्राणीहरुको हितकर्ता भई, सत्त्वहरुको हितैषी भइ स्नेह राख्नु हुन्छ ॥ १२ ॥

(८९)

शुभाशुभज्ञः कालज्ञः समयज्ञः समयी विभुः ।
सत्वेन्द्रियज्ञो वेलज्ञो विमुक्तित्रयकोविदः ॥ १३ ॥

प्राणीहरुको शुभ-अशुभको ज्ञाता भइ, कालज्ञः समयको ख्याल राख्ने, समयको स्वामि हुनु हुन्छ,प्राणीहरुको इन्द्रियलाई बुझ्ने, त्रिबोधिको ज्ञाता हुनुहुन्छ ॥ १३ ॥

(९०)

गुणी गुणज्ञो धर्मज्ञः प्रशस्तो मंगलोदयः ।
सर्वमंगलमांगल्य कीर्त्तिर्लक्ष्मीर्यशः शुभः ॥ १४ ॥

गुणले युक्त भइ गुणको महत्व थाहापाउने, धर्मज्ञ भई, प्रशस्त मङ्गल को मूल श्रोत भइ, सवै मङ्गलहरु ल्याउने मङ्गलकारक भई, यस्तो यश कीर्ति पाउनु मङ्गल लाभ नै हो ॥ १४ ॥

(९१)

महोत्सवो महाश्वासो महानन्दो महारतिः ।
सत्कारः सत्कृतिर्भूतिः प्रमोदः श्रीर्यशस्पतिः ॥ १५ ॥

महा उत्सव भइ, महानन्दको ठूलो श्वास लिई, महासुख अनुभव गरी, सम्पूर्ण मान-सम्मान गर्न योग्य भइ, महाप्रसन्न भइ, यशको स्वामी हुनुहुन्छ ॥ १५ ॥

(९२)

वरण्यो वरदः श्रेष्ठः शरण्य शरणोत्तमः ।
महाभयारिप्रवरो निःशेष भयनाशनः ॥ १६ ॥

उत्तम वस्तु भएको हुनाले उत्तम वस्तु नै दान दिनु हुन्छ र श्रेष्ठ हुनु हुनु हुन्छ, शरणयोग्य भइ, शरणमध्ये उत्तम हुनु हुन्छ, शत्रुभय समाप्त पार्नेमा अग्र, निःशेष रुपले भय नाशक हुनुहुन्छ ॥ १६ ॥

(९३)

शिखी शिखण्डी जटिलो जटी मौण्डी किरीटिमान् ।
पंचाननः पंचशिखः पंचचीरकशेखरः ॥ १७ ॥

शिखा धारण गर्ने शिखण्डी, जटा धारण गर्ने जटिल,पांचवटा मुख भइ, शिरैपिच्छे पाँचवटा जटा बाँधेर, पांचवटै जटामा सुगन्धित वास आउने फूल सिउरेर मुकुट लगाउनु भएको ॥ १७ ॥

(९४)

महाव्रतधरी मौञ्जी ब्रम्हचारी व्रतोत्तमः ।
महातपास्तपोनिष्ठः स्नातको गौतमोऽग्रणीः ॥ १८ ॥

मौञ्जी (चूडाकर्म-प्रव्रजित) भई, महाव्रत धारण गर्नुहुने, व्रत मध्ये उत्तम व्रह्मचारी (भिक्षु) धारण गरी, महातपस्या पूर्ण गर्नुहुने, सिद्धार्थ गौतम जस्तै स्नातक (सुचिव्रत धारण गर्नुहुने) हुनुहुन्छ ॥ १८ ॥

(९५)

ब्रम्हविद् ब्राम्हणो ब्रम्हा ब्रम्हनिर्वाणमाप्तवान्ः ।
मुक्तिर्मोक्षो विमोक्षांगो विमुक्तिः शान्तता शिवः ॥ १९ ॥

ब्रम्ह वुझ्ने हुने भएकोले ब्रम्हा हुनुहुन्छ, ब्राम्हणको रूप धारणगर्ने ब्रम्ह निर्वाण (अप्रतिस्थित निर्वाण) प्राप्त गर्नु हुने । संसारवाट मुक्ति र मोक्ष प्राप्त गरि, मोक्ष शरीर वाट विमुक्ति (विमोक्षांगो) हुने शान्तता निर्वाण भई देखाउनु हुने ॥ १९ ॥

(९६)

निर्वाणं निर्वृतिः शान्तिः श्रेयो निर्याणमन्तकः ।
सुखदुःखान्तकृन्निष्ठा वैराग्यमुपधिक्षयः ॥ २० ॥

निर्वाण निवृत्ति शान्ति (अप्रतिष्ठित निर्वाण) र श्रेष्ठतम् मङ्गलकारक निर्वाण हुने र सुख दिने एवं दुःख लाइ अन्त गर्ने पर्यन्तमा वैराग्य भई उपाधिक्षय (निर्वाण प्राप्त गरी देखाउनु हुने ॥ २० ॥

(९७)

अजयोऽनुपमोऽव्यक्तो निराभासो निरञ्जनः ।
निष्कलः सर्वगो व्यापी सूक्ष्मो बीजमनाश्रवः ॥ २१ ॥

अजय, अनुपम (उपमा नभएका) व्यक्त नभएका, आभास नभएका, राग विहिन, परिवर्तन नहुने, सर्वव्यापी सूक्ष्मवीज, अनास्रव भई सवैवाट मुक्त हुनुभएका ॥ २१ ॥

(९८)

अरजो विरजो विमलो वान्तदोषो निरामयः ।
सुप्रबुद्धो विबुद्धात्मा सर्वज्ञः सर्ववित्परः ॥ २२ ॥

(क्लेशावरणरूपी) धूलो नाश गरेकोले, विशेष रूपले धूलो विहिन भइ, शुद्ध निर्मल भई, प्राचित्त दोषवाट मुक्त हुनाले, राम्ररी विउंझेका, पूर्णरूपले अविद्यावाट विउँझेर, सर्वज्ञ हुनु भएका, सबै जान्नेमा परम हुनुहुन्छ ॥ २२ ॥

(९९)

विज्ञानधर्मतातीतो ज्ञानमद्वयरुपधृक् ।
निर्विकल्पो निराभोगस्त्र्यध्वसंबुद्धकार्यकृत् ॥ २३ ॥

विज्ञान र धर्मता दुवै पार गरी,अद्वय ज्ञान धारण गरी, निर्विकल्प भइ, सहजरुपले त्रिकालका वुद्धहरुले गरिने कार्य गर्छन ॥ २३ ॥

(१००)

अनादिनिधनो बुद्ध आदिबुद्धो निरन्वयः ।
ज्ञानैकचक्षुरमलो ज्ञानमूर्त्तिस्तथागतः ॥ २४ ॥

आदि अन्त नभएका वुद्ध, हेतुवाट उत्पन्न हुनु नपर्ने आदिवुद्ध, दाग नभएको ज्ञानको एउटा आँखा भनिएको छ। ज्ञान मूर्ति तथागत भनी प्रख्यात हुनुभएको छ ॥ २४ ॥

(१०१)

वागीश्वरो महावादी वादिराड् वादिपुंगवः ।
वदतां वरो वरिष्ठो वादिसिंहोऽपराजितः ॥ २५ ॥

वाक्को इंश्वर महावादि भई, वाद गर्नेहरुमा राजा भई, वादिहरूमा अग्र तथा श्रेष्ठ, वादिमा सिंह समानभई अरुले जित्न नसक्ने हुनुभएका ॥ २५ ॥

(१०२)

समन्तदर्शी प्रामोद्यस्तेजोमाली सुदर्शनः ।
श्रीवत्सः सुप्रभो दीप्तिर्भाभासुरकरद्युतिः ॥ २६ ॥

सर्वैतिरवाट देख्न, प्रशन्न स्वभाव भइ, अति सुन्दर तेजको मालाले, श्रीवत्सको प्रभाले प्रज्ज्वलित भएको, हातमा प्रज्ज्वलित रश्मि चम्कदै ॥ २६ ॥

(१०३)

महाभिषग्वरः श्रेष्ठः शल्यहर्ता निरुत्तर ।
अशेषभैषज्यतरुः क्लेशब्याधिमहारिपुः ॥२७ ॥

महाश्रेष्ठोत्तम वैद्य भई उत्तम औषधि दिई भएभग्का रोगको औषधिको महाद्रुम वृक्षसमान भई क्लेश रोगका महाशत्रु हुनुभएका ॥ २७ ॥

(१०४)

त्रैलोक्यतिलकः कान्तः श्रीमान्नक्षत्रमण्डलः ।
दशदिग्व्योमपर्यन्तो धर्मध्वजमहोच्छ्य ॥ २८ ॥

तीनै लोकमा (टीका झैं) श्रीमान् नक्षत्र मण्डलाकार समान चम्केका दशदिशाका आकाश धातु पर्यन्तसम्म (लोकधातु) धर्मको ध्वजा फहराउनुहुने ॥ २८ ॥

(१०५)

जगच्छत्रैकविपुलो मैत्रीकरुणमण्डलः ।
पद्मनृर्त्येश्वरः श्रीमान् रत्नच्छत्रो महाविभुः ॥ २९ ॥

जगतका लागी मैत्री करुणाको विपुलछत्र भई, श्री पद्मनृत्येश्वर समान सर्वव्यापी भई महारत्नछत्र को महास्वामि हुनुहुन्छ ॥ २९ ॥

(१०६)

सर्वबुद्धमहाराजः सर्वबुद्धात्मभावधृक ।
सर्वबुद्धमहायोगः सर्वबुद्धैकशासनः ॥ ३० ॥

सवै वुद्धहरूको महाराजा हुनुभएका, सवैवुद्धहरूको प्रतिरूप धारण गरी रहनु भएका, सवै वुद्धहरूको महायोग गरी, सवैवुद्धहरूको एक शासन हुनुभएका ॥ ३० ॥

(१०७)

वज्ररत्नाभिषेकश्रीः सर्वरत्नाधिपेश्वर ।
सर्वलोकेश्वरपतिः सर्ववज्रधराधिपः ॥ ३१ ॥

वज्ररत्न अभिषेक प्राप्त भएकोले श्री शोभायुक्त भई, सवै रत्नका अधिपति लोकेश्वर हुनुभएका, सवै लोकेश्वरहरुका अधिपति हुनुभएका, सवैवज्रधरहरूका स्वामि हुनु भएका ॥ ३१ ॥

(१०८)

सर्वबुद्धमहाचित्तः सर्वबुद्धमनोगतिः ।
सर्वबुद्धमहाकायः सर्वबुद्धसरस्वती ॥ ३२ ॥

सवै वुद्धहरूका महाचित्त भई, सबै बुद्धहरूको हृदयमा बस्नु हुने, फेरी सबै वुद्धका महान काय (शरीर) भई तथा महान वचन सरस्वती भै भएको ॥ ३२ ॥

(१०९)

वज्रसूर्यो महालोको वज्रेन्दुविमलप्रभः ।
विरागादिमहारागो विश्ववर्णोज्ज्वलप्रभः ॥ ३३ ॥

महातेज प्रकाश गर्ने (वज्र सूर्य) र निर्मल शान्त तेज हुनुभएका (वज्रचन्द्र) समान हुनुभएका, विरागादि महाराग गरी अनेक रंगका रश्मिको तेज निकाल्नु हुने ॥ ३३ ॥

(११०)

संबुद्धवज्रपर्यको बुद्धसंगीति धर्मधृक् ।
बुद्धपद्मोद्भवः श्रीमान् सर्वज्ञज्ञानकोषधृक् ॥ ३४ ॥

सवुद्धको वज्रपर्यंक आसनमा वसी, वुद्धधर्मका संगीति धारण गरी, कमलको फूलवाट उत्पन्न श्रीमान वुद्धभैं सर्वज्ञ ज्ञानको कोष धारण गरिरहनु भएको ।

(१११)

विश्वमायाधरो राजा बुद्धविद्याधरो महान् ।
वज्रतीक्ष्णो महाखड्गो विशुद्धः परमाक्षरः ॥ ३५ ॥

अनेक माया धारण गर्नु हुने महान् राजा, सवै वुद्धहरूका विद्यामन्त्र धारण गर्नुहुने, वज्र समान तीक्ष्ण महाखडग, विशुद्ध परमाक्षर (प्रज्ञापारमिता) धारण गर्नुहुने ॥ ३५ ॥

(११२)

दुःखच्छेद महायानो वज्रधर्ममहायुधः ।
जिनजिग्वज्रगाम्भीर्यो वज्रबुद्धिर्यथार्थवित् ॥ ३६ ॥

महायानको वज्रधर्मरूपी आयुध प्रयोगले दुःखलाइ नाश गर्ने, जिनपुत्रहरूको गंभीर (शून्यता) धर्म र वज्रवुद्धि ले यथार्थ जान्ने भएकोले ॥ ३६ ॥

(११३)

सर्वपारमितापूरी सर्वभूमिविभूषणः ।
विशुद्धधर्मनैरात्म्यः सम्यग्ज्ञानेन्दु हृत्प्रभः ॥ ३७ ॥

सबै पारमिता परिपूर्ण गरी, दश भूमि इत्यादि सबै गुण अलंकारले युक्त हुनुभएका, विशुद्ध धर्म नैरात्मा सम्यक ज्ञान, चन्द्रमाको जस्तो प्रभा (बोधिचित्त भएको) ॥ ३७ ॥

(११४)

मायाजालमहोद्योगः सर्वतन्त्राधिपः परः ।
अशेषवज्रपर्यंको निःशेषज्ञानकायधृक् ॥ ३८ ॥

मायाजालको मार्गमा महाउद्योग गरी, तन्त्र सबैको अधिपति परम श्रेष्ठ हुनुभएका, पूर्ण वज्रासन गरी, ज्ञानकायादि निःशेष रूपले धारण गरेका ॥ ३८ ॥

(११५)

समन्तभद्रः सुमति क्षितिगर्भोजगद्धृतिः ।
सर्वबुद्धमहागर्भो विश्वनिर्माणचक्रधृक् ॥ ३९ ॥

सुमति हुनु भएका समन्तभद्र बोधिसत्त्व र जगतलाई धारण गर्ने क्षितिगर्भ, फेरि सबै बुद्धहरूको हृदय समान, विश्व निर्माण चक्र धारण गर्ने ॥ ३९ ॥

(११६)

सर्वभावस्वभावाग्रः सर्वभावस्वभावधृक ।
अनुत्पादधर्मो विश्वार्थः सर्वधर्मस्वभावधृक् ॥ ४० ॥

सबै भावको स्वभाव मध्ये श्रेष्ठोत्तम (स्वभावशून्य) हो । सबै भावको स्वभाव (शून्यता) धारण गरी, अनुत्पाद धर्मको अनेक प्रयोजनद्वारा (प्राणी हितार्थ व्यवहारतः) सबै धर्मको स्वभाव धारण गर्न हुने ॥ ४० ॥

(११७)

एकक्षणमहाप्राज्ञः सर्वधर्माववोधधृक्
सर्वधर्माभिसमयो भूतान्तमुनीरग्रधीः ॥ ४१ ॥

एकै क्षणमा महाप्रज्ञाद्वारा सबै धर्मको स्वभाव अववोध गर्ने, सबै धर्मको स्वभाव अववोध गर्ने, परमार्थ मुनिको उत्तम वुद्धि जान्ने ॥ ४१ ॥

(११८)

स्तिमितः सुप्रसन्नात्मा सम्यक्संबुद्धबोधिधृक् ।
प्रत्यक्षस्सर्वबुद्धानां ज्ञानार्चिः सुप्रभास्वरः ॥ ४२ ॥

कहिले पनि चञ्चल नभएको सुप्रसन्न शरीर भई अनुत्तर संबोधि धारण गर्नुहुने, सबै बुद्धहरूको ज्ञान साक्षात्कार गरी ज्ञानको रश्मि तथा प्रभाश्वर धारण गर्नु भएको छ ॥ ४२ ॥

ईति प्रत्यवेक्षणज्ञानगाथाः द्वाचत्वारिंशत् ॥

(११९)

इष्टार्थः साधक परः सर्वापाय विशोधकः ।
सर्वसत्त्वोत्तमो नाथः सर्वसत्त्वप्रमोचकः ॥ १ ॥

प्राणीहरूको इच्छाअनुसार उत्तम अर्थ साधन गर्नुहुने, सबै दुर्गती शोधन गर्ने उहाँ सबै प्राणीहरूलाई त्राण दिने नाथ हुनुहुन्छ ॥ १ ॥

(१२०)

क्लेशसंग्रामशुरैकः अज्ञानरिपुदर्पहा ।
धी श्रृंगारधरः श्रीमान् वीरबीभत्सरुपधृक ॥ २ ॥

क्लेशसंग संग्राम गर्ने एक शूरवीर, अज्ञानरूपी शत्रुको घमण्ड लाई तोड्ने, यी प्राणीहरूलाई दिव्य स्वरूपले श्रृङ्गार गरी शोभाले युक्त भई देखाउने, साथै वीर भयंकर स्वरुप धारण गर्ने ॥२॥

(१२१)

बाहुदण्डशताक्षेपः पदनिक्षेपनर्त्तनः ।
श्रीमच्छत भुजाभोगो गगनाभोगनर्त्तनः ॥ ३ ॥

सय प्रकारले हात हल्लाई, गोडा चलाई पद लिई नाच्ने, श्री शोभायमानयुक्त आकाशमा व्यापक भइकन, सय हात देखाइ नाच्नु हुन्छ ॥ ३ ॥

(१२२)

एकपादतलाक्रान्तो महीमण्डतले स्थितः ।
ब्रम्हाण्डशिखराक्रान्तः पादांगुष्ठनखेस्थितः ॥ ४ ॥

यो पृथ्वी मण्डलमा एक पाउले टेकी, फेरि एक पाउको बुढी औंलाको नङले यो ब्रह्माण्डको शिखर देखि टेकेर थिची राख्नु हुन्छ ॥ ४ ॥

(१२३)

एकार्थोऽद्वयधर्मार्थः परमार्थोविनश्वरः ।
नाना विज्ञप्तिरुपार्थश्चित्तविज्ञानसन्ततिः ॥ ५ ॥

दुईवटा (अर्थ) नभएको अद्वयधर्म, एक स्वभावको, परमार्थ भएकोले अविनाशी, फेरि अनेक रूप वर्ण देखाउनुको अर्थ (कारण) चित्त र विज्ञानको सन्तान (स्वभाव) हो ॥ ५ ॥

(१२४)

अशेषभावार्थरतिः शून्यतारतिग्रधीः ।
भवरागाद्यतितश्च भवत्रयमहारतिः ॥ ६ ॥

शेष नरहने गरी भावमा आनन्द लिइ, शून्यतामा (आनन्द) रमाउनु हुने वहांको वुद्धि, भवको रागवाट पार गरी, त्रिभवमा आनन्द मानी वस्नुहुन्छ ॥ ६ ॥

(१२५)

शुद्धः शुभ्राभ्रधवलः शरच्चन्द्रांशु सुप्रभः ।
बालार्कमण्डलच्छायो महारागनखप्रभः ॥ ७ ॥

सेतो वादल भ्रै शुद्ध सेतो, शरद ऋतुको चन्द्रमाभ्रैं चम्केको रश्मि, प्रभातकालिन सूर्योदय भ्रै सुन्दर, रातो तेजिलो वर्णको नंग हुनुहुन्छ ॥ ७ ॥

(१२६)

इन्द्रनीलाग्रसञ्चीरो महानीलकचाग्रधृक् ।
महामणिमयूखश्रीर्बुद्धनिर्माणभूषणः ॥ ८ ॥

उष्णीपको मुकुटमा ईन्द्रनील जडान भएको, जटाको केशको टुप्पोमा महानीलमणि लगाउनु भएको, उक्त महामणिवाट रश्मि निकालेर निर्माणकायबुद्धहरुले अलंकृत गर्नु हुन्छ ॥ ८ ॥

(१२७)

लोकधातुशताकम्पी ऋद्धिपादमहाक्रमः ।
महास्मृतिधरस्तत्त्वश्चतुःस्मृतिसमाधिराट् ॥ ९ ॥

ऋद्धिपादको वल (पराक्रम) ले सयलोकधातुमा कम्पन गरी, महास्मृति उपस्थानरुपि तत्व धारण गर्नुभई चतुः स्मृति प्रस्थानका समाधि राजा हुनुहुन्छ ॥ ९ ॥

(१२८)

बोध्यंगकुसुमोवस्तथागतगुणोदधिः ।
अष्टांगमार्गनयवित् सम्यक्संबुद्धमार्गवित् ॥ १० ॥

पुष्पको सुगन्धभ्रै वोध्यङ्ग प्राप्तगरी, तथागतको गुणरूपी सागर धारण गर्दै, अष्टाङ्गमार्ग भावनामा विज्ञ भइ, सम्यक सम्वुद्ध मार्ग जान्नु हुन्छ ॥ १० ॥

(१२९)

सर्वसत्त्वमहासंगो निसंगो गगनोपमः ।
सर्वसत्त्वमनोजातः सर्वसत्त्वमनोजवः ॥ ११ ॥

सवै प्राणीहरूलाई (एक्लो छोरालाई झैं) स्नेहगरी, आकाश झैं अलिप्त भइ, सवै प्राणीको मनवाट उठी, सवै प्राणीहरूको मनको वेग भएको हुनाले ॥ ११ ॥

(१३०)

सर्वसत्त्वेन्द्रियार्थज्ञः सर्वसत्त्वमनोहरः ।
पञ्चस्कन्धार्थत्त्वज्ञ पञ्चस्कन्धविशुद्धधृक् ॥ १२ ॥

सवै प्राणीको इन्द्रिय साक्षात्कारवाट वुझि, सवै प्राणीको मनलाई जित्दै पञ्चस्कन्धको अर्थ वुझि, पञ्चस्कन्ध विशुद्ध अर्थ धारण गर्दै ॥ १२ ॥

(१३१)

सर्वनिर्याणकोटिस्थः सर्वनिर्याणकोविदः ।
सर्वनिर्याणमार्गस्थः सर्वनिर्याणदेशकः ॥ १३ ॥

सवै मुक्तिमार्ग अन्तमा पुगी सवै मुक्तिमार्गमा विज्ञ भइ, सवै मुक्तिमार्ग अनुशरण गरी सवै मुक्तिमार्गका देशना गर्नु हुन्छ ॥ १३ ॥

(१३२)

द्वादशांगभवोत्खातो द्वादशाकारशुद्धधृक् ।
चतुःसत्यनयाकारः अष्टज्ञानाववोधधृक् ॥ १४ ॥

द्वादश अङ्ग भएको भवको मूल (अविद्याको मूल)लाई नष्ट गर्दै, द्वादशाकारको शुद्धरूप (प्रतीत्यसमुत्पाद) लाई धारण गर्दै, चतुसत्यको आकार वनाउनु हुने, अष्टज्ञान (मार्ग र फल) अववोध गर्दै ॥ १४ ॥

(१३३)

द्वादशाकारसत्यार्थः षोडशाकारतत्ववित् ।
विंशत्याकारसंबोधिर्विबुद्धः सर्ववित्परः ॥ १५ ॥

वाह्र आकारले युक्त भएको चतुरार्यसत्यको अर्थ, त्यहि तत्वको सोह्र आकारले जान्ने भइ, फेरी वीस आकारले युक्त संवोधिज्ञान अववोध गर्दै, सवैकुरा वुझ्नुहुने सर्वज्ञ हुनुहुन्छ ॥ १५ ॥

(१३४)

अमेयबुद्धनिर्माण कायकोटिविभावकः ।
सर्वक्षणाभिसमयः सर्वचित्तक्षणार्थवित् ॥ १६ ॥

असंख्य निर्माणकाय बुद्धहरूको प्रसारण गर्नु हुने । सबै मनको क्षण अववोध गर्दै सबै चित्तहरूको क्षणको अर्थ बुझ्नुहुने ॥ १६ ॥

(१३५)

नानायाननयोपायजगदर्थविभावकः ।
यानत्रितयनिर्यातः एकयानफलेस्थितः ॥

अनेक अनेक यानको उपायले जगतको अर्थ हित सम्पादन गर्नुहुने । तीन यानको देशना गरी, एक यानको फलमा स्थित हुनुहुन्छ ॥ १७ ॥

(१३६)

क्लेशधातुविशुद्धात्मा कर्मधातुक्षयंकरः ।
ओघोदधिसमुत्तीर्णो योगकान्तारनिःसृतः ॥

क्लेश धातु परिशोधन गरी कर्मधातु क्षय गर्नु भएको छ । फेरि क्लेशरूपी नदी पारगरी संयाजनको दुर्गबाट बाहिर आउनु भएको छ ॥ १८ ॥

(१३७)

क्लेशोपक्लेशसंक्लेशसुप्रहीणसवासनः ।
प्रज्ञोपायमहाकरुणा अमोघजदर्थकृत् ॥

क्लेश उपक्लेश संक्लेशको वासना समेतलाई अन्त गरी, प्रज्ञा तथा महाकरुणारूपी उपायद्वारा जगत प्राणीहरूलाई अचूकरूपले हित गर्नुहुन्छ ॥१९ ॥

(१३८)

सर्वसंज्ञाप्रहीणार्थो विज्ञानार्थो निरोधधृक् ।
सर्वसत्त्वमनोविषयः सर्वसत्त्वमनोगतिः ॥ २० ॥

सबै संज्ञाको कारण नाश गरी, विज्ञानको अर्थ निरोध गर्नु भएको छ । सबै प्राणीहरू नै आफ्नो मनको विषय भएकोले, सबै प्राणीको मनमा वस्नु भएको छ ॥ २० ॥

(१३९)

सर्वसत्त्वमनोऽन्तस्थः तच्चित समतांगतः ।
सर्वसत्त्वमनोल्हादी सर्वसत्त्व मनोरतिः ॥ २१ ॥

सबै प्राणीको मनमा बसी त्यही चित्तमा मिल्ने गरी बस्नु भएको छ । सबै प्राणीको मन सन्तोष पारी, सबै प्राणीको मन आनन्द गर्नु भएको छ ॥ २१ ॥

(१४०)

सिद्धान्तोविभ्रमोपेतः सर्वभ्रान्तिविवर्जितः ।
निःसंदिग्धमतिस्त्र्यर्थः सर्वार्थस्त्रिगुणात्मकः ॥ २२ ॥

सिद्धान्तमा कुनै पनि भ्रम नराखि, सबै प्रकारको भ्रान्ति लाइ हटाइ, तिन प्रकारले निःशंक भइ, सबै वस्तुमा यो तीन वटा गुण भएको अवबोध गर्दै ॥ २२ ॥

(१४१)

पञ्चस्कन्धार्थस्त्रिकालः सर्वक्षणविभावकः ।
एकक्षणाभिसंबुद्धः सर्वबुद्धस्वभावधृक् ॥ २३ ॥

तिनैकालमा पञ्चस्कन्धलाई आफ्नो लक्ष वनाउदै, सबै क्षणलाइ विभाग गरी एकै क्षणमा अभिसंवुद्ध हुनुभएको छ, सबै वुद्धहरूको स्वभाव धारण गर्नुभएको छ ॥ २३ ॥

(१४२)

अनंगकायाग्र्यः कायकोटिविभावकः ।
अशेषरूपसन्दर्शी रत्नकेतुर्महामणि ॥

अंग नभएको काय (शरीर) शरीर मध्ये उत्तम छ, शरीरको कोटी पर्यन्त विभाग गर्दै, अनेक अनेक रूप देखाई, रत्नकेतु मणिरत्न झै बस्नु भएको छ । ॥ २४ ॥

इति समताज्ञानगाथाः चतुर्विंशतिः ॥

(१४३)

सर्वसंबुद्धबोद्धव्यो बुद्धबोधिरनुत्तरः ।
अनक्षरो मन्त्रयोनिर्महामन्त्रकुलत्रयः ॥ १ ॥

सबै बुद्धहरूले बोधगरी लिनुभएको बुद्धबोधि अनुत्तर छ । अक्षर नभएको, मन्त्रको उत्पन्न हुने स्थान, महामन्त्रको तिनै कुल हो ॥ १ ॥

(१४४)

सर्वमन्त्रार्थजनको महाविन्दुरनक्षरः ।
पञ्चाक्षरो महाशून्यो बिन्दुशून्यः षडक्षरः ॥

सबै मन्त्रको अर्थ उत्पन्न गर्ने, महाविन्दु, अनक्षर हो, महाशून्य पञ्चाक्षर हो । विन्दु शून्य षडक्षर हो ॥ २ ॥

(१४५)

सर्वाकारो निराकार षोडशार्धार्धबिन्दुधृक् ।
अकलः कलनातीतश्चतुर्थध्यानकोटिधृक् ॥ ३ ॥

सबै आकारले युक्त, तर निराकार, सोह्र विन्दुको आधा आठ त्यसको आधा चार विन्दु धारण गर्दै । अंगप्रत्यंग नभई ,संख्या गणना अतित भएको, चतुर्थ ध्यानको शिखर धारण गर्नु भएको छ ॥ ३ ॥

(१४६)

सर्वध्यानकलाभिज्ञः समाधिकुलगोत्रवित् ।
समाधिकायकायाग्र्यः सर्वसंभोग कायरात् ॥ ४ ॥

सबै ध्यानको अंग बुझेर अभिज्ञा प्राप्त गर्दै, समाधिको कुल र गोत्रको विज्ञ भइ, समाधिवाट उत्पन्न उत्तम शरीर प्राप्त भई, सबै संभोगकाय का राजा हुनु हुन्छ ॥ ४ ॥

(१४७)

निर्माणकायः कायाग्र्यो बुद्धनिर्माणवंशधृक् ।
वशदिग्विश्वनिर्माणो यथावज्जगदर्थकृत् ॥ ५ ॥

निर्माणकाय भनेको काय मध्ये अग्र उत्तम (शरीर) हो, वुद्ध निर्माणको वंश लाइ धारण गर्दै, दश दिशामा अनेक अनेक निर्माणकाय निकाल्दै जगत प्राणीको हितार्थ जमले जे गर्नुपर्ने हो त्यस्तै गर्नुहुन्छ ॥ ५ ॥

(१४८)

देवातिदेवो देवेन्द्रः सुरेन्द्रो दानवाधिपः ।
अमरेन्द्रः सुरगुरुः प्रमथः प्रमथेश्वरः ॥ ६ ॥

देवताहरूको पनि देवेन्द्रको पनि देवता हुनुभएका, देव र दानवका अधिपति हुनुभई, मर्नै नपर्ने देवताहरुका स्वामि, देवताहरूको गुरु, महारकहरूको पनि गुरु तथा ईश्वर हुनुहुन्छ ॥ ६ ॥

(१४९)

उत्तीर्ण भवकान्तारः एकशास्ता जगद्गुरुः ।
प्रख्यातो दशदिग्लोको धर्मदानपतिर्महान् ॥ ७ ॥

भव संसारको जंगलवाट पार गरी जगतको एक मात्र शास्ता गुरु भइ, दश दिशाका लोकहरूमा समेत प्रख्यात भएका महान धर्मदाता हुनुहुन्छ ॥ ७ ॥

(१५०)

मैत्रीसन्नाहसन्नद्धः करुणावर्मवर्मितः ।
प्रज्ञाखड्गधनुर्बाणः क्लेशज्ञानरणञ्जहः ॥ ८ ॥

मैत्रीरूपी भावना ले सुसज्जित भइ, करुणाको कवच शरीरमा लगाई, प्रज्ञाको खड्ग र धनुषवाण समाई क्लेश अज्ञानको विषयलाई नाश गर्न हुन्छ ॥ ८ ॥

(१५१)

मारारिमारजिद्वीरश्चतुर्मारभयान्तकृत् ।
सर्वमारचमूजेता संबुद्धो लोकनायकः ॥ ९ ॥

मार शत्रुलाई दमन गरी मारजित गरी वीर हुनु हुन्छ, चतुर्मारको भयलाई नाश गर्न भएको छ, सवै मारसैन्यहरूलाई जितेर संवुद्ध लोकनायक हुनुभएको छ ॥ ९ ॥

(१५२)

वन्द्यः पूज्योऽभिवाद्यश्च माननियश्च नित्यशः ।
अर्चनियतमो मान्यो नमस्यः परमो गुरुः ॥१० ॥

वन्दनायोग्य, पूजा अभिवादन योग्य, सधै मान्न योग्य, राम्रोसग मान सत्कार तथा नमस्कार गर्न योग्य, परम उत्तम गुरु हुनहुन्छ ॥ १० ॥

(१५३)

त्रैलोक्यैकक्रमगतिर्व्योमपर्यन्तविक्रमः ।

त्रैविद्यः श्रोत्रियः षडभिज्ञः षडनुस्मृत्तिः ॥ ११ ॥

तीनै लोकमा एकै पटक अभ्यास गर्नुहुन्छ, आकाशको अन्त नभए भ्कै अनेक विवरणले अधिनमा राखी तीनै विधा सूचि शुद्ध यो ६ अभिज्ञा र ६ स्मृतिद्वारा वुद्ध पद प्राप्त गर्नुहुने ॥ ११ ॥

(१५४)

बोधिसत्त्वो महासत्त्वो लोकातीतो महर्द्धिकः ।

प्रज्ञापारमितानिष्ठः प्रज्ञातत्त्वमागतः ॥ १२ ॥

वोधिसत्व महासत्व महाकृद्धिसम्पन्न, लोकवाट पार भइसकेका प्रज्ञापारमिताको अन्त पुगेका, प्रज्ञापारमिताको तत्व नै प्राप्त गर्नु भएका ॥ १२ ॥

(१५५)

आत्मवित् परवित् सर्वः सर्वियो हृग्रपुद्गलः ।

सर्वोपमामतिक्रान्त ज्ञेयो ज्ञानधिपः परः ॥ १३ ॥

आत्नज्ञान र परज्ञान सवै विद्या जानेका, सबै प्राणीलाई हित गर्ने उत्तम पुद्गल हुनुहुन्छ, सवै उपमा पार गरी ज्ञेय र ज्ञानको उत्तम अधिपति हुनु हुन्छ ॥ १३ ॥

(१५६)

धर्मदानपतिः श्रेष्ठश्चतुर्मुद्रार्थदेशकः ।

पर्युपास्यतमो जगतां निर्याणत्रययायिनाम् ॥ १४ ॥

धर्मको दानपति भई, चतुर्मुद्राको अर्थको श्रेष्ठ देशक भइ, जगतको उत्तम उपास्य ठाउ हो तिन प्रकारको मोक्षको ज्ञान खोज्नेहरूको लागी पनि ॥ १४ ॥

(१५७)

परमार्थविशुद्धश्रीस्त्रैलोक्य सुभगो महान् ।

सर्वसम्पतकरः श्रीमान् मञ्जुश्रीः श्रीमतां वरः ॥ १५ ॥

परमार्थरूपले विशुद्ध श्रीसम्पत प्राप्त, तीनै लोकमा जोडा नभएका महा भाग्यशाली श्रीयुक्त सवै सम्पति आर्जन गर्नुहुने मञ्जुश्री उत्तम श्री शोभाले युक्त हुनुहुन्छ ॥ १५ ॥

इति कृत्यानुष्ठानज्ञानगाथा पंचदश ॥

(१५८)

नमस्ते वरद वज्राग्र भूतकोटे नमोऽस्तुते ।
नमस्ते शून्यतागर्भ बुद्धबोधे नमोऽस्तुते ॥ १ ॥

वरदान दिनु हुने मध्ये तपाई उत्तम वज्रलाई नमस्कार, सम्यक यथार्थ पर्यन्त हुनुभएका तपाईलाई नमस्कार, शून्यको गर्भवाट उत्पन्न हुनुभएका तपाईलाई नमस्कार, वुद्धपद महावोधि प्राप्त गर्नुहुने तपाईलाई नमस्कार ॥ १ ॥

(१५९)

बुद्धराग नमस्तेऽस्तु बुद्धकाम नमो नमः ।
बुद्धप्रीति नमस्तुभ्यं बुद्धमोद नमो नमः ॥ २ ॥

वुद्धको राग गर्नु हुने तपाईलाइ नमस्कार, वुद्ध काम गर्नु हुने तपाईलाई नमस्कार, वुद्ध प्रिती गर्नुहुने तपाईलाई नमस्कार, वुद्धलीला गर्नुहुने तपाईलाइ नमस्कार ॥ २ ॥

(१६०)

बुद्धस्मित नमस्तुभ्यं बुद्धहास नमो नमः ।
बुद्धवाच नमस्तुभ्यं बुद्धभाव नमो नमः ॥ ३ ॥

मुसुमुसु हाँसी रहनुहुने तपाईलाई नमस्कार, हसिलो मुहार हुनुभएका तपाईलाई नमस्कार, वुद्ध वाणी गर्नुहुने तपाईलाई नमस्कार, वुद्ध चित्त हुनुभएका तपाईलाई वन्दना गरी नमस्कार । ॥ ३ ॥

(१६१)

अभवोद्भव नमस्तुभ्यं नमस्ते बुद्धसम्भव ।
गगनोद्भव नमस्तुभ्यं नमस्ते ज्ञानसम्भवः ॥ ४ ॥

अभव (शून्य) वाट उत्पत्ति हुनु भएका तपाईलाई नमस्कार । सम्यक सम्वुद्ध हुनुभएका तपाईलाई नमस्कार, आकाशवाट उत्पत्ति हुनुभएका तपाईलाई नमस्कार, ज्ञानवाट उत्पत्ति हुनुभएका तपाईलाई नमस्कार ॥ ४ ॥

(१६२)

मायाजाल नमस्तुभ्यं नमस्ते बुद्धनाटक ।
नमस्ते सर्वसर्वेभ्यो ज्ञानकाय नमोस्तुते ॥ ५ ॥

मायाजाल तपाईलाई नमस्कार, बुद्ध लिला देखाउनुहुने तपाईलाइ नमस्कार, सबै सवैका लागी तपाईलाई नमस्कार, ज्ञानकाय तपाईलाई नमस्कार गर्दछु ॥ ५ ॥

इति पञ्चतथागतज्ञानगाथा: पञ्च ॥

मन्त्रविन्यासः ।

ओं सर्वधर्माभावस्वभावविशुद्धवज्रः अ आ अं अः प्रकृति परिशुद्धाः सर्वधर्माः यदुत सर्वतथागत ज्ञानकायस्य मञ्जुश्री परिशुद्धितामुपादायेति ।
अ आः सर्वतथागतहृदयं हर हर ओं हुं ह्रीः ।
भगवन् ज्ञानमूर्ति ज्ञानमूर्ति वागीश्वर महावाच सर्वधर्म गगनामलसुपरि शुद्धधर्मधातुज्ञानगर्भ आः ।

इति मन्त्रविन्यासः ।

उपसंहार गाथा पञ्च

(१६३)

अथ वज्रधरः श्रीमान् हृष्टतुष्टः कृताञ्जली ।
प्रणम्य नाथं संबुद्धं भगवन्तं तथागतम् ॥ १ ॥

त्यसपछि श्रीमान् वज्रधर हर्ष हुनुभई हात विन्ति गरी नाथ संवुद्ध भगवान तथागत·अर्हत सम्यक् सम्वुद्धलाई नमस्कार गर्दै ॥ १ ॥

(१६४)

अन्यैश्च बहुविधैर्नाथैर्गुह्येन्द्रै वज्रपाणिभिः ।
स सार्धं क्रोधराजानैः प्रोवाचोच्चैरिदं वचः ॥ २ ॥

त्यसपछि नाथ गुह्याधिपति क्रोधराज वज्रपाणीको (गण) अनेक र अरु पनि (सहित) एकजुट भई सवैले स्तोत्र गरी यो गाथा पाठ गरी विन्ति गरे ॥ २ ॥

(१६५)

अनुमोदामहे नाथ साधु साधु सुभाषितम् ।
कृतोऽस्माकं महानर्थः सम्यक् सम्वोधिप्रापकः ॥ ३ ॥

हे नाथ ! हामी सवैले सुनी हर्षमान (अनुमोदन गर्छौ) साधु साधु भनी साधुकार दिएका छौं हामीहरूले सम्यकसंवोधिलाइ महान अर्थकारी लक्ष प्राप्ति वनाएका छौं ॥ ३ ॥

(१६६)

जगतश्चास्यानाथस्य विमुक्तिफलकांक्षिणः ।
श्रेयो मार्गो विशुद्धोयं मायाजालनयोदितः ॥ ४ ॥

जगतमा नाथ नभई अनाथ भइरहेकाहरू, विमुक्ति फल इच्छा गर्नेहरूलाइ, मायाजाल नियम वताउनु भयो । यो विशुद्ध असल मार्ग हो ॥ ४ ॥

(१६७)

गम्भीरोदारवैपुल्य महार्थो जगदर्थकृत ।
वुद्धानांविषयोह्येषः सम्यक्संबुद्धदेशितः ॥ ५ ॥

गम्भीर, उदार तथा विपुल महान अर्थकारी, जगत प्राणीको हितको लागी यो वुद्धहरूको विषय संवुद्ध सवैले देशना गर्नु भएको हो ॥ ५ ॥

इति भगवतो मंजुश्रीज्ञानसत्वस्य परमार्थी नामसंगीति भगवान्तथागत-शाक्यमुनिर्भाषिता समाप्त ।